

Datum: 2026-09-29

Diarienummer: KS 2025/0356

Till: Kommunstyrelsen

Kommunledningskontoret

Björn Wallgren

Återrapportering av uppdrag att se över hembygdsföreningars hemvister och förutsättningar

Ärendet

Kommunstyrelsen beslutade den 20 oktober 2025 (§ 134) att uppdra till kommunledningskontoret att, i samarbete med bildningsförvaltningen, se över Danderyds kommuns hembygdsföreningars hemvister och de förutsättningar som gäller för dessa.

Kommunstyrelsen beslutade den 8 juni 2026 (§ 91) att återremittera ärendet för att utreda vilka konsekvenser det skulle få om samtliga hembygdsföreningar skulle ingå i kategori 3 vid nyttjande av festlokalen på Djursholms slott.

Kommunledningskontoret och bildningsförvaltningen har utrett frågan i enlighet med kommunstyrelsens uppdrag.

Kommunledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen godkänner återrapporteringen av uppdraget om att se över hembygdsföreningarnas hemvister och förutsättningar.

Kommunstyrelsens uppdrag av den 20 oktober 2025 (§ 134) är därmed verkställt.

Bakgrund

Kommunstyrelsen beslutade den 20 oktober 2025 (§ 134) att uppdra till kommunledningskontoret att, i samarbete med bildningsförvaltningen, se över Danderyds kommuns hembygdsföreningars hemvister och de förutsättningar som gäller för dessa. Centrala frågeställningar i uppdraget är huruvida föreningarna har liknande förutsättningar att verka lokalt samt vilka likheter och skillnader som finns för föreningarnas sätt att arbeta och hysas in i kommunens olika lokaler.

Datum: 2026-09-29

Diarienummer: KS 2025/0356

Enligt uppdraget ska ärendet återskötteras till kommunstyrelsen senast under tredje kvartalet 2026.

Kommunstyrelsen beslutade den 8 juni 2026 (§ 91) att återremittera ärendet för att utreda vilka konsekvenser det skulle få om samtliga hembygdsföreningar skulle ingå i kategori 3 vid nyttjande av festlokalen på Djursholms slott.

Kommunledningskontorets utredning

Kommunledningskontoret har utrett ärendet i samarbete med bildningsförvaltningen. Utredningen visar att det i Danderyds kommun finns fyra hembygdsföreningar. Kultur- och fritidsnämnden tillhandahåller lokaler till samtliga hyresfritt. Samtliga har även fått verksamhets- och arrangemangsbidrag under 2025. Nedan följer en närmare redogörelse för respektive förening.

Sällskapet Amorina, som är Stocksunds hembygdsförening, bildades 1971 och har cirka 450 medlemmar. Föreningen erhåller cirka 15 000 kronor i bidrag från kultur- och fritidsnämnden. Föreningens ursprung ligger i en ABF-studiecirkel som startade redan på 1950-talet. Deltagarna samlade då material om Stocksunds historia, och dessa foton, kartor, böcker och dokument utgör idag grunden i föreningens arkiv. Sällskapet har lokaler vid Stocksunds bibliotek¹ där även dess arkiv finns och lokalhyran om cirka 198 000 kronor betalas av kultur- och fritidsnämnden. Sällskapet Amorina använder vid behov även lokaler i Cedergrenska tornet för möten och arrangemang. För sammankomster i Cedergrenska tornet betalas hyra per tillfälle. Om föreningen vill hyra Djursholms slott betalar den 50 procent av ordinarie pris för den aktuella dagen.

Danderyds Hembygdsförening bildades 1941 och verkar i västra Danderyd med cirka 550 medlemmar. Föreningen erhåller cirka 15 000 kronor i bidrag från kultur- och fritidsnämnden. Föreningen arbetar för att värna, vårda och visa upp hembygden. Föreningen arrangerar valborgs- och midsommarfiranden, driver verksamhet vid Båtsmanstorpet, ger ut tidskriften Danderydiana och sköter ett eget arkiv. Föreningen har lokaler vid Nora herrgård² där även dess arkiv finns. Lokalhyran om cirka 319 000 kronor

¹ Sällskapet Amorina: Stocksunds bibliotek hyr totalt 470 kvm från Balder och Amorina använder 66 kvm av dessa, vilket är ca 14 % av total ytan

² Danderyds Hembygdsförening: 157 kvm på Nora Herrgård

Datum: 2026-09-29

Diarienummer: KS 2025/0356

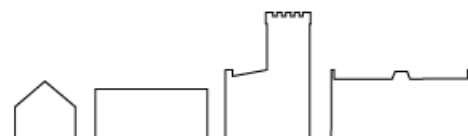
betalas av kultur- och fritidsnämnden. Vill föreningen hyra Djursholms slott betalar den 50 procent av ordinarie pris för den aktuella dagen.

Samfundet Djursholms forntid och framtid bildades 1923 och har cirka 870 medlemmar. Föreningen erhåller cirka 23 000 kronor i bidrag från kultur- och fritidsnämnden. Samfundet arbetar för att samla, bevara och bearbeta material om Djursholms historia samt för att tillgodose historiska och konstnärliga krav vid förändringar och utveckling i samhället. Föreningen disponerar lokaler i den östra flygeln³ på Djursholms slott där även dess arkiv finns. Lokalhyran om cirka 318 000 kronor betalas av kultur- och fritidsnämnden. Enligt bilagan *"Regler och avgifter för att nyttja festvåningen på Djursholms slott"* tillhör Samfundet Djursholms forntid och framtid kategori 3. Föreningen betalar därför ingen lokalhyra för festvåningen på Djursholms slott och endast halv kuvertavgift. Bakgrunden till att Samfundet Djursholms forntid och framtid placerats i kategori 3 är att föreningen, till skillnad från övriga hembygdsföreningar, tidigare inte haft tillgång till egen möteslokal i kommunala lokaler utöver Djursholms slott. Föreningen medgavs därför avgiftsfri lokalhyra för festvåningen samt halv kuvertavgift. Föreningen disponerar numera även lokaler i den östra flygeln. Föreningen har också historiskt bidragit med inventarier och konst till slottsmiljön utan kostnad.

Enebybergs Gårds Förening bildades 1979 och har cirka 450 hushåll som medlemmar. Föreningen erhåller cirka 15 000 kronor i bidrag från kultur- och fritidsnämnden. Enebybergs gård ägs av Djursholms AB och hyrs ut för konferens- och restaurangverksamhet. Föreningen har inga egna lokaler i gården men önskar på sikt kunna placera hela sin verksamhet i någon av byggnaderna där. Bildningsförvaltningen framhåller att det råder ett gott samarbete mellan den nuvarande entreprenören och föreningen. Detta har resulterat i ett samarbetsavtal – i linje med entreprenörens hyresavtal – som ger föreningen tillgång till gården vid vissa sammankomster och evenemang under året. Hyra betalas per tillfälle. Sedan 2023 disponerar föreningen dessutom lokaler i Träffpunkt Enebyberg⁴ för föremål och arkiv och lokalhyran om cirka 42 000 kronor betalas av kultur- och fritidsnämnden. Om föreningen vill hyra Djursholms slott betalar den 50 procent av ordinarie pris för den aktuella dagen. Bildningsförvaltningen fortsätter att följa frågan om möjliga permanenta lokaler på Enebybergs gård i framtiden.

³ Samfundet Djursholms forntid och framtid: 196 kvm östra flygen på Djursholms slott

⁴ Enebybergs Gårds förening: 51 kvm på Träffpunkt Enebyberg

Datum: 2026-09-29

Diarienummer: KS 2025/0356

Övrig upplysning

Det är tillåtet att ta med egen alkohol samt enklare fika, till exempel tårta eller snacks, till festvåningen på Djursholms slott. Om sällskapet önskar serverad mat behöver det anlita något av kommunens upphandlade cateringföretag.

På exempelvis Cedergrenska tornet är det däremot inte tillåtet att ta med egen alkohol eller fika. Där måste all mat och dryck beställas via uthyrarens egen catering.

Övrig lokaltillgång – Cedergrenska tornet

I gällande hyresavtal för Cedergrenska tornet avtalas förutsättningar att hyra lokaler av entreprenören. Under tiden från och med 1 september till och med 31 maj äger kommunen samt föreningar verksamma i kommunen rätt till förtur att hyra lokaler i byggnadens plan 3 samt Riddarsalen på plan 5 två kvällar i veckan för sammankomster av olika slag. Den hyra kommunen och föreningarna ska betala uppgår till 650 kr per rum och kväll.

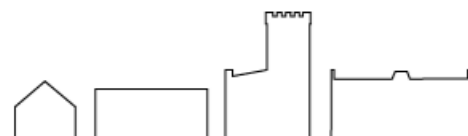
Under tiden från och med 1 september till och med 31 maj äger kommunen samt föreningar verksamma i kommunen rätt till förtur att hyra Riddarsalen en söndagseftermiddag i månaden för sammankomster av olika slag. Vid nyttjande av denna rätt ska anmälan göras till bolaget senast en månad i förväg. Hyran för Riddarsalen uppgår till 2 500 kr för varje tillfälle.

Om kommunen eller föreningen önskar hjälp med att öppna lokalen tillkommer en så kallad öppningsavgift på 1 500 kronor. Priser kan skilja sig åt om en annan organisation eller privat person än kommunen/föreningar önska hyra från Cedergrenska. Alla priser är exklusive moms.

Beredningen av ärendet efter kommunstyrelsens återremiss

Konsekvenser av att samtliga hembygdsföreningar hänförs till kategori 3 vid nyttjande av festlokalen på Djursholms slott

Om alla fyra hembygdsföreningar placeras i kategori 3 får de kostnadsfri lokalhyra för hela festvåningen, Banérsalen samt Ebba Grips rum och salongerna (gula och gråa). Det skulle innebära ett intäktsbortfall jämfört med dagens ordning, där tre av föreningarna tillhör kategori 2 och betalar 50 procent av fullpris.

Datum: 2026-09-29

Diarienummer: KS 2025/0356

Uppskattat årligt intäktsbortfall⁵

Utan exakt bokningsstatistik är det svårt att ge en precis siffra. Baserat på föreningarnas storlek och verksamhet bedöms det rimligt med 4–6 bokningar per förening och år för de tre som i dag betalar halv avgift. Antagandet är att dessa tillfällen i stället skulle kunna hyras ut till en betalande hyresgäst.

- Lågt scenario: cirka 150 000 kronor per år
- Högt scenario: cirka 400 000 kronor per år

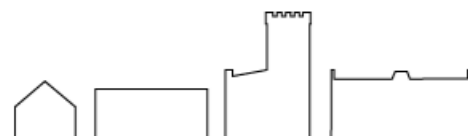
För att undvika överutnyttjande och säkra tillgänglighet för betalande kunder och kommunal verksamhet föreslås följande restriktioner om det blir aktuellt att placera alla hembygdsföreningar i kategori 3:

- Max 4 gratisbokningar per förening och kalenderår (hel eller del av lokal). Fler tillfällen debiteras enligt kategori 2.
- Förtur: Kommunala nämnder, förvaltningar, partier och betalande hyresgäster har alltid företräde.
- Tidsbegränsning: Gratisbokningar prioriteras till måndag–torsdag.
- Övriga kostnader: halv kuvertavgift, extrastädning, personal med mera debiteras fortsatt som vanligt.

Dessa regler balanserar kommunens stöd till hembygdsföreningarna med ett hållbart nyttjande av festvåningen.

Bildningsförvaltningen har kontaktat hembygdsföreningarna för att inhämta deras syn på en placering i kategori 3, vilket innebär kostnadsfri hyra av festvåningen på Djursholms slott. Föreningarna har därvid uttryckt ett begränsat intresse och uppgett att de för närvarande inte har önskemål eller planer på att nyttja festvåningen för sammankomster eller evenemang, även vid kostnadsfri hyra. Detta låga intresse minskar risken för ett stort utnyttjande av den kostnadsfria tillgången, men kommunledningskontoret anser att restriktioner bör införas för att främja ett hållbart nyttjande av festvåningen.

⁵ *Lågt scenario:* 3 bokningar per förening vardagar/del av lokal = ca 100 tkr plus halv kuvertavgift 90 kr per bokning x 60 deltagare = ca 50 tkr. Totalt ca 150 tkr. *Högre scenario:* 6 bokningar per förening fler helgtillfällen/hela festvåningen ca 250 tkr plus halv kuvertavgift 90 kr per bokning x 100 deltagare ca 162 tkr. Totalt ca 400 tkr.

Datum: 2026-09-29

Diarienummer: KS 2025/0356

Alternativ om ändrad avgiftskategori för Samfundet Djursholms forntid och framtid

Om likvärdigare förutsättningar för föreningarna att nyttja slottets lokaler är en utgångspunkt, kan ett alternativ vara att Samfundet Djursholms forntid och framtid i stället placeras i kategori 2 (50 procent lokalhyra + full kuvertavgift). Om det scenariot skulle bli aktuellt innebär det att kommunens intäkter ökar med **60 000 till 100 000 kronor per år⁶**, beroende på antal bokningar och tidpunkt. Beräkningen inkluderar endast lokalhyra och kuvertavgift. Övriga kostnader påverkas inte. Hembygdsföreningen har historiskt bokat 4–6 gånger per år.

Kommunledningskontorets bedömning

Kommunledningskontoret och bildningsförvaltningen har utrett frågan att se över hembygdsföreningarnas hemvister och förutsättningar. Kommunledningskontoret bedömer att kommunstyrelsens uppdrag av den 20 oktober 2025 (§ 134) är verkställt.

Konsekvenser för barn och unga

Föreliggande ärende medför inga konsekvenser för barn och unga.

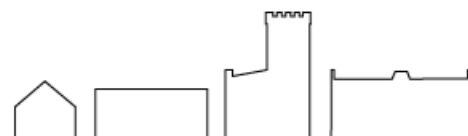
Ekonomiska konsekvenser

Festvåningen har i dag en nettobudget på 300 000 kronor, bruttokostnader på cirka 2,1 miljoner kronor och intäkter om cirka 1,8 miljoner kronor. Om det låga scenariot blir aktuellt innebär det ett intäktsbortfall på som mest cirka 150 000 kronor per år, vilket motsvarar hälften av nettobudgeten eller cirka 8 procent av intäkterna. Med hänsyn till föreningarnas uttryckt låga intresse kan bortfallet i praktiken bli betydligt lägre eller utebli helt. Om Samfundet Djursholms forntid och framtid i stället placeras i kategori 2 skulle det innebära en ökning av kommunens intäkter med upp till 100 000 kronor.

Carina Lundberg Uudelepp
Kommundirektör

Björn Wallgren
Ekonomidirektör

⁶ 4 till 6 bokningar per år, vardagar/hela festvåningen = ca 40 - 70 tkr plus kuvertavgift 90 kr per bokning x 60/80 deltagare = ca 20 - 40 tkr

Datum: 2026-09-29

Diarienummer: KS 2025/0356

Handlingar i ärendet

1. Tjänsteutlåtande, Återrapportering av uppdrag att se över hembygdsföreningars hemvister och förutsättningar
2. KS 2026-06-08 § 91 Återrapportering av uppdrag att utreda förutsättningarna för Danderyds kommuns hembygdsföreningar
3. Kommunledningskontorets tjänstutlåtande daterat 2026-05-19
4. KS 2025-10-20 § 134 Antagande av regler och avgifter för att nyttja konferens- och festvåningen på Djursholms slott
5. Bilaga, Regler och avgifter för att nyttja festvåningen på Djursholms slott

Expedieras

Kultur- och fritidsnämnden